

تحلیل کنش‌های گفتاری رهبران چین در بحران هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران

شهرز شریعتی^۱ | علی ناصری^۲

چکیده

مذاکرات هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران بعد از انقلاب اسلامی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین مسائل سیاست خارجی ایران تبدیل شده است. بر این اساس، شناخت راهبردهای هریک از کشورهای حاضر در مذاکرات هسته‌ای یاری‌دهنده تصمیم‌گیرندگان ایران برای پیگیری منافع ملی در مذاکرات هسته‌ای یا دیگر موارد مشابه در سیاست خارجی ایران است. یکی از کشورهای میانجی بین‌المللی که در مذاکرات هسته‌ای با ایران از سال ۲۰۰۶ حضور داشته است و به نظر می‌رسد همسویی بیشتری نسبت به سایر کشورها، با ایران دارد کشور چین است. هرچند چین از سال ۱۳۸۵ وارد فرایند مذاکرات هسته‌ای ایران و غرب شد اما رفتار متناقض این کشور در قبال ایران هسته‌ای، همواره منطق این کشور را در قبال برنامه هسته‌ای ایران مبهم ساخته است؛ پرسش اصلی این پژوهش ناظر بر این مسئله است که رویکرد رسمی دولت جمهوری خلق چین در قبال برنامه هسته‌ای ایران طی مذاکرات موسوم به ۱+۵ با ایران چگونه صورت‌بندی شده است؟ یافته‌های پژوهش بر اساس آموزه‌های مبتنی بر کنش‌گفتار در نظریه مکتب کپنهاگ نشان می‌دهد راهبرد جمهوری خلق چین در قبال برنامه هسته‌ای ایران در گفتمان خیزش صلح‌آمیز این کشور مستتر است و حفظ و گسترش منافع سیاسی، امنیتی و تجاری چین در نظام بین‌المللی موجب شده است که رهبران این کشور جهت‌گیری دوگانه اما قابل پیش‌بینی را در قبال برنامه هسته‌ای ایران داشته باشند. پژوهش همچنین نشان داده است با وجود برخی تلاش‌های چین برای امنیت‌زدایی از پرونده هسته‌ای ایران اما کنش گفتارهای مبتنی بر امنیتی‌سازی در قبال برنامه هسته‌ای ایران برتری محسوسی دارد. این پژوهش برای آزمون فرضیه از روش تحقیق تحلیل محتوای کیفی و ارزیابی کنش‌گفتاری امنیتی اظهارات مذاکره‌کنندگان ارشد چینی که در منابع خبری و یا خاطرات مذاکره‌کنندگان منتشر شد، استفاده کرده است.

واژگان کلیدی: ایران، چین، سیاست خارجی، کنش‌گفتاری، بحران هسته‌ای، امنیت

DOI: 10.27834/CSIW.2405.1403.4.35.3

^۱دانشیار گروه علوم سیاسی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران (نویسنده مسئول). shariati@modares.ac.ir

^۲دانشجوی دکتری علوم سیاسی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران. alinaseri@modares.ac.ir

استناد: شریعتی، شهرز و ناصری، علی. (۱۴۰۳). تحلیل کنش‌های گفتاری رهبران چین در بحران هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران. بحران پژوهی

جهان اسلام، ۱۱(۴)، ۴۶-۷۳

این مقاله تحت لایسنس آفرینندگی مردمی (Creative Commons License- CC BY) در دسترس شما قرار گرفته است.

شماره ۴ (۳۵)

سال ۱۱
زمستان ۱۴۰۳

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:
۱۴۰۳/۰۳/۰۷
تاریخ پذیرش:
۱۴۰۳/۰۸/۰۶
صص: ۴۶-۷۳

مقدمه

بخش قابل توجهی از امکان‌سنجی و فهم روابط آینده ایران و چین مستلزم نشانه‌شناسی و شناخت ملاحظات گفتمانی و توجه به فرهنگ استراتژیک رهبران چین است. مطابق اسناد منتشره حزب کمونیست چین در گفتمان سیاست خارجی این کشور مختصاتی منحصر به فرد وجود دارد که از آن جمله می‌توان به نوسازی اقتصادی، ملی‌گرایی و تطابق‌گرایی بانظم بین‌المللی اشاره کرد. از منظر سیاست خارجی تطبیقی می‌توان گفت برخلاف مشابهت‌های آرمان‌های دو کشور ایران و چین در زمینه انتقاد از نظم موجود جهانی به نظر می‌رسد، رویکردهای دو کشور در قبال مسائل جهانی به میزان قابل توجهی متفاوت است و در شرایطی که جمهوری اسلامی ایران تلاش برای تغییرات سریع‌تر و بنیادین در نظام بین‌الملل را در اولویت قرار داده است، چین از طریق تلاش‌های دیپلماتیک، تقویت روابط و ارتباطات بین‌المللی، توسعه شبکه فعالیت‌ها و همچنین انجام و جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی، امیدوار است که به شکلی آرام و خزانده با نفوذ آمریکا در مناطق مختلف جهان از جمله آفریقا و آمریکای لاتین و همچنین سلطه واشنگتن در سازمان‌های بین‌المللی مقابله کند. در همین حال، چگونگی مواجهه قدرت‌های بزرگ با پرونده هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران، یکی از شاخص‌هایی است که می‌تواند پیش‌بینی سیاست خارجی ایران را افزایش دهد؛ یکی از کشورهای میانجی بین‌المللی که در مذاکرات هسته‌ای با ایران از سال ۲۰۰۶ حضور داشته است و به نظر می‌رسد همسویی بیشتری نسبت به سایر کشورها با ایران دارد کشور چین است؛ پرسش اصلی این پژوهش ناظر بر این مسئله است که رویکرد رسمی دولت جمهوری خلق چین در قبال برنامه هسته‌ای ایران طی مذاکرات موسوم به ۱+۵ با ایران چگونه صورت‌بندی شده است؟ این پژوهش با کاربست آموزه‌های نظریه مکتب کپنهاگ در تحلیل کنش‌های گفتاری مقامات دولت چین کوشیده است تا به پرسش اصلی خود پاسخ دهد. مقاله همچنین ضمن بررسی عوامل مؤثر بر گفتمان سیاست خارجی چین می‌کوشد نقش این انگاره‌های ذهنی را در آینده روابط ایران و چین تبیین کند.

۱- روش پژوهش

روش کار این مطالعه از نوع کیفی با شیوه «تحلیل محتوای جهت‌دار»^۱ است که بر اساس نظریه مکتب کپنهاگ با تاکید بر کنش‌های گفتاری امنیتی‌ساز و امنیتی‌زدا در دیدگاه رهبران و مقامات دولت چین طی سال‌های ۲۰۲۳-۲۰۲۳، شناسه‌یابی، خلاصه‌سازی و طبقه‌بندی شده‌اند. لازم به توضیح است مطابق آموزه‌های نظریات «کنش گفتاری»^۲، هنگامی که انسان‌ها زبان را به کار می‌برند، کاری بیش از صرفاً بیان واژه‌ها را انجام می‌دهند و در واقع سخن گفتن، کنش قاعده‌مند در یک بافت مشخص است (Austin, 1975). تحلیل محتوای جهت‌دار در مواردی قابل استناد است که نظریه یا تحقیقات قبلی درباره یک پدیده یا کامل نیستند یا به توصیف‌های بیشتری نیازمندند. در این حالت محقق کیفی، با استناد به یافته‌های نظری پیشین و نظریات از پیش موجود می‌تواند به تمرکز تحقیق کمک کند و پیش‌بینی‌هایی را درباره ارتباط بین متغیرها فراهم سازد. در فرایند تحلیل داده‌ها از مدل پیشنهادی «براون و کلارک» (Braun & Clarke, 2006: 77-101)، استفاده شد. بر اساس این روش، پس از چند بار بازخوانی مصاحبه‌ها، پیش‌نویس اولیه برای طبقات استخراج می‌شود و سپس گویه‌هایی که شناسایی شده‌اند بر اساس شباهت‌ها در طبقات و زیر طبقه‌ها دسته‌بندی می‌شوند تا محتوای نهفته در کنش‌های گفتاری مشخص شود. در این روش به منظور اطمینان از قابلیت داده‌ها، نویسندگان ناگزیر شدند تا مدتی طولانی و به صورت مکرر داده‌ها را بازپردازش کنند تا دقیق‌ترین روایت از واقعیت پدیدار شود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها در این مقاله، از تعداد ۶۶ مصاحبه یا موضع‌گیری و یا خاطرات رهبران دولت جمهوری خلق چین که به صورت نقل قول مستقیم یا غیرمستقیم، طی بازه زمانی مورد نظر استفاده و در ادامه به واسطه محدودیت‌های واژگانی مقاله، منتخبی از آن‌ها در قالب کنش‌های گفتاری عرضه شد.

۲- پیشینه پژوهش

بحران هسته‌ای ایران از سوی پژوهشگران زیادی مورد توجه بوده است و حتی در پژوهش‌های دانشگاهی فراوانی به نحوه مواجهه قدرت‌های بزرگ با برنامه هسته‌ای ایران توجه شده است. از جمله

¹ Directed Content Analysis

² Speech Acts

این پژوهش‌ها اثر آدام تاروک (Tarock, 2016) «توافق هسته‌ای ایران: برد کم، از دست دادن بسیار» که توافق هسته‌ای ۲۰۱۵ را با دستاوردهای کم و از دست دادن‌های بسیار مرتبط می‌داند و به‌درستی پیش‌بینی می‌کند که دولت بعدی آمریکا ممکن است آن را رعایت نکند. فهیمه بهرننگ (Behrang, 2012) در پایان‌نامه خود با عنوان «منافع سیاست خارجی آمریکا و برنامه هسته‌ای ایران» به تفاوت‌های رفتار آمریکا در قبال برنامه هسته‌ای در دو دوره قبل و بعد از انقلاب پرداخته است. در بعضی تحقیقات دانشگاهی عملکرد اتحادیه اروپا در قبال برنامه هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران ارزیابی شده است که از جمله بصیری تبریزی و کینزل (Bassiri Tabrizi & Kienzle, 2020) در پژوهش «نماینده عالی و مدیران در سیاست خارجی اروپا: مورد مذاکرات هسته‌ای با ایران» به میانجی‌گری نمایندگان اتحادیه اروپا در مسئله هسته‌ای ایران اشاره می‌کنند و هاناو سانتینی^۱ (Santini, 2010) نیز در «گفتمان‌ها و شیوه‌های اتحادیه اروپا در مورد برنامه هسته‌ای ایران» به گفتمان امنیتی و چندجانبه خاص اتحادیه اروپا در مذاکرات هسته‌ای ایران می‌پردازد. عبدالحمید (Hamid, 2021) در مقاله‌ای با عنوان «آیا توافق برجام-۲۰۱۵ راه‌حلی برای بحران هسته‌ای ایران است؟» به ارزیابی شیوه مذاکره استفاده‌شده در برجام-۲۰۱۵ پرداخته و با امکان‌سنجی این توافق، میزان فایده و زیان این مذاکره را ارزیابی می‌کند. موریتز پایر^۲ (Pieper, 2017) در «گفتگوی ترانس آتلانتیک درباره ایران: محدودیت‌های فرودست و هژمونیک اروپا در اجرای توافق هسته‌ای ۲۰۱۵ با ایران» گفتگوی فراآتلانتیک ایالات متحده و اتحادیه اروپا در مورد پرونده هسته‌ای ایران را با نگاهی خاص به پیامدهای سیاست خارجی اتحادیه اروپا بر ایران تحلیل می‌کند، لازم به توضیح است این پژوهش برای انجام این کار، از چارچوب نظری نئوگراشی استفاده می‌کند تا «پیروی بیش‌ازحد» اتحادیه اروپا با تحریم‌های آمریکا علیه ایران را نشان دهد.

مذاکرات هسته‌ای ایران در عین حال موجب انتشار خاطرات زیادی از سوی طیف‌های حاضر در این مذاکرات شده است. جان کری (Kerry, 2021)، وندی شرم (Sherman, 2021)، جان بولتون (Bolton, 2020)، باراک اوباما (Obama, 2020)، نیکسی هلی^۳ (Haley, 2019) از جمله مقامات

¹ Ruth Hanau Santini

² Moritz Pieper

³مجموع خاطرات آمریکایی‌ها در مورد مذاکرات هسته‌ای با ایران با عنوان «آن‌سوی میز» توسط مهدی خانعلی‌زاده

و وحید سیدنبوی‌زاده نمازی به‌صورت مستقل به چاپ رسیده است (۱۴۰۱)

تحلیل کنش‌های گفتاری رهبران چین در بحران هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران

آمریکایی بوده‌اند که خاطرات روزانه، برخی ادعاها، برداشت‌ها و یافته‌های خود را از این رویداد در قالب کتاب منتشر کرده‌اند؛ در ایران نیز حسن روحانی (Rouhani, 2011)، سید حسین موسویان (Mousaviya, 2014)، علی‌اکبر صالحی و حسن علی بخشی (Salehi & Bakshi, 2016)، محمدجواد ظریف و دیگران در شش جلد (Zarif & others, 2021) از جمله مقامات ایرانی بوده‌اند که کوشیده‌اند تا روایت‌های خود از مذاکرات هسته‌ای را در قالب خاطرات با دیگران به اشتراک گذارند.

در پژوهش‌های که در مورد دیدگاه‌ها و علایق کشور چین در این مسئله نگاشته شده است: اسکات هارولد و علیرضا نادر (Nader & Harold, 2012)، در پژوهشی تحت عنوان «چین و ایران: روابط اقتصادی» به روابط اقتصادی، سیاسی و نظامی چین و ایران می‌پردازند و باور دارند سیاست‌های چین تلاش‌های ایالات متحده و سازمان‌های بین‌المللی برای شکل دادن به تصمیمات ایران در مورد برنامه هسته‌ای‌اش را با مشکل مواجه کرده است و ادامه همکاری چین و ایران مانع تلاش‌های آمریکا برای تحت فشار قرار دادن ایران خواهد شد. احمد سلطانی نژاد و دیگران (Soltani Nejad, 2013) نیز در مقاله‌ای با عنوان «سیاست چین در مناقشه هسته‌ای ایران و عوامل مؤثر بر آن» به دو موضوع مناسبات بین چین و ایالات متحده و از سویی دیگر تأثیر امنیت انرژی، بر سیاست چین در برنامه هسته‌ای ایران پرداخته‌اند که با توجه به این که این مقالات در سال‌های خیلی قبل نگاشته شده‌اند به تحولات جدیدتر نپرداخته است.

در همین حال، ژائو هونگ^۱ (Hong, 2014) در مقاله خود «معضل چین در مورد ایران: بین امنیت انرژی و یک قدرت مسئول در حال رشد» به اینکه ایران موجب چالش برای امنیت انرژی و قدرت در حال رشد چین شده است می‌پردازد و امیرمحمد اسماعیلی و یانگ ژانگ^۲ (Esmaeili & Zhang, 2022) در پژوه «هویت، سیاست خارجی چین و برنامه هسته‌ای ایران» نیز به رابطه هویت سیاست خارجی چین و برنامه هسته‌ای ایران از دید سازهانگاری اشاره کرده‌اند که این پژوهش با وجود به‌روز بودن، فاقد منابع دست‌اول است. در زبان چینی نیز آثاری در مورد مذاکرات هسته‌ای ایران به چشم می‌خورد که از میان آن‌ها فان هونگ^۳ (Hongda, 2016) در مقاله خود با عنوان

¹ Zha Hong

² Amir Mohammad Esmaeili & Yuan Zhang

³ Fan Hongda. 范鸿达

«فضای سیاسی و واکنش چین در ترویج ابتکار راهبردی کمربند و جاده در ایران»، به انعقاد توافق هسته‌ای و طرح احیای جاده ابریشم جدید پرداخته است؛ لی یونگ‌هویی^۱ (Yonghui, 2016) در «مطالعات هسته‌ای روسیه، اروپای شرقی و آسیای مرکزی»، همکاری روسیه و چین را در موضوع هسته‌ای ایران بررسی کرده است؛ یو هانجینگ^۲ (Hanjing, 2015) در مقاله «موضوع هسته‌ای ایران و سیاست تعامل دولت اوپاما» به موضوع هسته‌ای ایران از منظر سیاست تعامل در دولت اوپاما پرداخته است؛ لی شائوسیان^۳ (Shaoxian, 2015) «ارزیابی تأثیر توافق جامع بر موضوع هسته‌ای ایران» به منافع چین بعد از توافق برجام پرداخته است همچنین سان دگانگ و ژانگ یو^۴ (Degang & Yuyou, 2016) در مقاله «نظریه و عمل مشارکت چین در مدیریت پرونده هسته‌ای ایران» نیز نقش چین را در منع اشاعه تسلیحات هسته‌ای مورد توجه قرار داده‌اند.

با وجود آن که در مطالعات صورت گرفته ابعاد مختلفی از پرونده هسته‌ای ایران مورد توجه بوده است اما پنداشت اصلی دولت چین به عنوان قدرت جهانی نوظهور و یکی از اصلی‌ترین شرکای تجاری ایران در چند دهه اخیر مورد مطالعه دقیقی قرار نگرفته است. حتی مطالعات چینی در این زمینه از غنای چندانی برخوردار نیستند و هر یک بدون مستندات کافی به بخش کوتاهی از زمان و نحوه رفتار این کشور توجه کرده‌اند و افزون بر این بسیاری از این مطالعات قدیمی و حتی مربوط به قبل از برجام است؛ نوآوری این پژوهش ارزیابی مستقل کنش‌های گفتمانی ایجابی و سلبی رهبران چین در شرایط موصوف و با استناد به منابع دست‌اول، استفاده از منابع چینی و روش تحلیل محتوایی منابع مذکور است.

۳- چهارچوب نظری: مکتب کپنهاگ

نظریه کنش گفتاری^۵ یکی از مختصات ویژه نظری در مکتب کپنهاگ است (Williams 2003; Huysmans, 2006:124-44). بخشی از مطالعات امنیتی مورد حمایت این مکتب بر ساخت گفتمانی

¹ Li Yonghui 李勇慧

² Yue Hanjing, 岳汉景

³ Li Shaoxian, 李绍先

⁴ Sun Degang, & Zhang Yuyou, 孙德刚& 张玉友

⁵ Speech Act

تحلیل کنش‌های گفتاری رهبران چین در بحران هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران

واقعیت و به‌ویژه مفهوم امنیت تمرکز دارد (Buzan & Wæver, 1997) و یکی از کمک‌های عمده مکتب کپنهاگ در مطالعه بحران‌های بین‌المللی را می‌توان در مفهوم‌پردازی دو واژه «امنیتی‌سازی»^۱ و «امنیت زدایی»^۲ ملاحظه کرد. این دو واژه یا مفهوم فرآیند خاصی از ساخت واقعیت را برجسته می‌کنند. امنیتی ساختن عبارت از فرآیندی است که منجر به‌قرار دادن برخی موضوعات در چارچوب امنیت می‌گردند، درحالی‌که پیش از آن در این چارچوب قرار نداشته است. (Buzan et al, 1998: 23). در سوی دیگر، امنیت‌زدایی قرار دارد و این وضعیت زمانی اتفاق می‌افتد که یک جامعه به‌تدریج از تلقی یک موضوع به‌عنوان یک تهدید وجودی، دست می‌کشد و درخواست‌های خود را برای اتخاذ اقدامات استثنایی برای مقابله با تهدید کاهش می‌دهد یا متوقف می‌کند (Buzan, 1998:32); بنابراین، فرآیند امنیتی ساختن نه‌تنها ناشی از این واقعیت است که یک موضوع تهدیدی برای امنیت است، بلکه بیش از هر چیز یک انتخاب سیاسی است که همه این فرآیندها بر پایه کنش گفتاری اتفاق می‌افتد و این کنش‌ها زیربنای سیاست‌ها و راهبردهای واقعی است. کنش گفتاری نظریه امنیتی‌سازی ابتدا در نظریه کنش‌های گفتاری «جان آل آستین» و «جان سرل» مطرح شد (Austin, 1975; Searle, 1969). از نظر آستین، زبان فقط از گزاره‌هایی که حاوی محتوا هستند، تشکیل نمی‌شود و می‌توان آن‌ها را برحسب درست یا نادرست قضاوت کرد؛ به باور وی بسیاری از گزاره‌ها، اجرایی هستند و تغییر را در واقعیت اجتماعی وارد می‌کنند (Austin, 1975: 10). این دیدگاه در مقاله ویور در ۱۹۸۹ به‌عنوان، «امنیت، کنش گفتاری: تحلیل سیاست‌های یک واژه»^۳ ادامه یافت. ویور در ابتدا به تعریف امنیت به‌عنوان یک کنش گفتاری پرداخت و نشان داد که معنای امنیت با گفتمان امنیت پیوند دارد. ویور در اثر بعدی خود در (Wæver, 1955) استدلال می‌کند که با کمک نظریه زبان، می‌توان «امنیت» را به‌عنوان یک عمل گفتاری دید (Wæver, 1995b: 55). با تعمیق بیشتر این نظریه، بوزان و دیگران (1997) تأکید بیشتری بر ساختار بلاغی کنش‌های گفتاری کردند و نشان دادند بازیگران قدرتمند اجتماعی، با قالب‌بندی یک موضوع به‌عنوان یک تهدید وجودی چگونه گفتمان‌های امنیتی را تولید می‌کنند (Buzan et al, 1998: 26). بوزان تصریح می‌کند، گفتار اجرایی هنگامی که از سوی یک بازیگر امنیتی ساز بیان می‌شود، امنیت

¹ Desecuritization

² Securitization

³ Security, the speech act. In *Analysing the Politics of a Word*

را به وجود می‌آورد و زیربنای امنیتی سازی، در کنش گفتاری نهفته است. البته هر گزاره‌ای قدرت اجرایی ندارد، زیرا باید شرایط و الزامات خاصی را برآورده کند. در این راستا، کنش گفتاری امنیتی سازی باید دو عنصر کلیدی - تعریف یک تهدید وجودی و یک موضوع مرجع^۱ (مرعوب) را در برگیرد (Buzan et al, 1998; Vuori, 2008: 70; Stritzel, 2007). بازیگران اصلی امنیتی سازی شامل نخبگان سیاسی، سازمان‌های دولتی، دیوان‌سالاران و گروه‌های فشار، جایگاه ویژه‌ای در تعریف و اجرای امنیت دارند (Buzan et al, 1998: 31).

بنابراین کنش‌های گفتاری مسائلی را به‌عنوان تهدید و نیازمند پاسخ فوری تعریف می‌کند و در نتیجه، امنیت سازی یا امنیت‌زدایی باید در گفتمان و کنش گفتاری مورد مطالعه قرار گیرد. مقاله به منظور فهم گفتمان خیزش صلح‌آمیز چین که به‌عنوان راهبرد اصلی دولت این کشور مطرح است از محتوای نظریه «تیان‌شیا»^۲ نیز به‌عنوان مبنایی برای طرح اندیشه‌های سیاست‌اعلامی چین استفاده کرده است. «تیان‌شیا» از منظر هستی‌شناسی چینی بر یک سلسله ارزش‌های کیهانی اشاره دارد که به راه آسمان (تیاندائو)^۳ و اصول کائنات (تیانلی)^۴ تعلق دارد و به نظر می‌رسد مفهومی به‌موازات ایده غربی «اراده خداوند»^۵ است (Xu 2017:5-19; Yang, Marginson & Xu, 2022). در هستی‌شناسی تیان‌شیا همچنین می‌توان رابطه این نظم با گفتمان کنفوسیوس را به‌ویژه در مفاهیم «دا تونگ»^۶ یا «هماهنگی بزرگ»^۷ و یا «هسائوکانگ»^۸ یا «صلح کوچک»^۹ ملاحظه کرد. مطابق باورهای کنفوسیوسی جامعه کمال مطلوب جهانی در شرایطی محقق می‌شود که هماهنگی‌های کوچک، راه را برای هماهنگی و صلح بزرگ هموار سازد (Pines, 2000). بخش اصلی این رویکرد چینی، فراگیری آن است که به کل «جهان» زیر آسمان اشاره دارد (Zhao, 2005: 109). در این نظم، رهبر ناتوان از نظر اخلاقی در معرض دست دادن موقعیت خود

¹ Referent Object

² 天下 (Tianxia)

³ (tiandao); 天道之道

⁴ (tianli); 天理

⁵ Will of God

⁶ Da Tong

⁷ Great Harmony or Grand Unity

⁸ Hsiao-K'ang

⁹ Small Peace

تحلیل کنش‌های گفتاری رهبران چین در بحران هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران

خواهد بود (Pestana & Gomes, 2022: 128) و تلاش برای همزیستی که در برابر نظریه غربی هرج و مرج قرار می‌گیرد، در اولویت است (Zhao, 2006: 29; Cha, 2018: 404; Zhao, 2009: 17). براین اساس همزیستی حاصل مفهوم «بهبودگی»^۱ در اندیشه کنفوسیوس و به این معنی است که «اگر فقط یکی بهبود یابد همه بهبود پیدا می‌کنند» (Yang, Marginson & Xu, 2022: 7). این اندیشه در شکل تکاملی و کنونی خود در قالب نظریه خیزش صلح‌آمیز چین بازتاب یافته است. کیسینجر معتقد بود این دیدگاه در سیاست خارجی چین نخستین بار از سوی دنک شیانوپینگ، در اواخر دهه ۱۹۸۰ و اوایل دهه ۱۹۹۰ مطرح شد (Kissinger, 2013: 675). دنک به این نتیجه رسیده بود که نوسازی اقتصادی قدرت کلی چین را پایه‌گذاری می‌کند (Yu, 2020: 209) و نوسازی ملی و رؤیای دیرینه رفاه جمعیت میلیاردی چین را رقم خواهد زد (Liru, 2012: 14). بدین ترتیب از زمان انتشار نظریه تهدید چین^۲ در اوایل دهه ۱۹۹۰ چین با نظریه خیزش صلح‌آمیز به مقابله با آن پافشاری کرده است تا دیگر کشورها را درباره نیت صلح‌آمیز و پیامدهای ناشی از افزایش قدرت چین مطمئن سازد. (Choo, 2009: 395; Buzan, 2014: 384; Zheng, 2006: 7; Zhang, 2015: 8).

مطابق آنچه گفته شد با استفاده از آموزه‌های کنش‌گفتاری مکتب کپنهاگ و شناسایی عوامل درون‌زا در فرهنگ چین می‌توان به درک بهتری از دیدگاه‌های رهبران این کشور از نظم جهانی نائل شد. مقاله در ادامه با استفاده از یافته‌های بخش نظری می‌کوشد تا با روش تحلیل محتوای جهت‌دار، فرضیه خود را آزمون کند.

۴- تحلیل محتوای مواضع رهبران چین درباره برنامه هسته‌ای ایران

همانگونه که در بخش روشی گفته شد، برای ارزیابی پنداشت رهبران چین در مسئله هسته‌ای باید به تحلیل محتوایی مجموعه سخنان رهبران و مقامات چین در مورد مذاکرات هسته‌ای ایران پرداخت. برای این منظور نویسندگان پس از بازخوانی مواضع مقامات و رهبران چین در طبقه اصلی، کنش‌های گفتاری ایجابی و کنش‌های گفتاری سلبی را ایجاد و در ادامه زیرطبقات آن را بر مبنای روش‌شناسی مشخص کردند. جدول ذیل مشخصات و مهم‌ترین مشاغل تصمیم‌گیران ارشد سیاست

^۱ Confucian improvement

^۲ نظریه‌ای که وضعیت آینده چین را به‌عنوان تهدیدی برای نظم جهانی بر اساس مسیر قدرت و تفکر واقع‌گرایانه تعیین می‌کند.

نشریه علمی بحران پژوهی جهان اسلام

خارجی جمهوری خلق چین را که در این پژوهش ارزیابی شده‌اند در بازه زمانی ۲۰۰۳ تا ۲۰۲۳ نشان می‌دهد:

جدول-۱. مشخصات کارگزاران و تصمیم‌گیران سیاست خارجی جمهوری خلق چین

ردیف	نام و نام خانوادگی	نقش و جایگاه	سال‌های تصدی
۱	هو جین تائو ^۱	رئیس‌جمهور	۲۰۰۳-۲۰۱۳
۲	شی جین پینگ ^۲	رئیس‌جمهور	۲۰۱۳-۲۰۲۳
۳	ون جیابائو ^۳	نخست‌وزیر	۲۰۰۳-۲۰۱۳
۴	لی ژائو کسینگ ^۴	وزیر امور خارجه	۲۰۰۳-۲۰۰۷
۵	یانگ جیه‌چی ^۵	وزیر امور خارجه	۲۰۱۳-۲۰۰۷
۶	وانگ یی ^۶	وزیر امور خارجه	۲۰۱۳-۲۰۲۲
۷	چین گانگ ^۷	سخنگوی وزیر امور خارجه وزیر امور خارجه	۲۰۱۱-۲۰۱۵ ۲۰۲۲-۲۰۲۳
۸	وانگ کوانگ ^۸	قائم مقام وزیر خارجه	۲۰۱۳-۲۰۱۵
۹	ژانگ یسویی ^۹	معاون وزارت امور خارجه	۲۰۱۹-۲۰۱۳
۱۰	ماجائوشی ^{۱۰}	معاون وزارت امور خارجه	۲۰۲۳-۲۰۱۹
۱۱	وانگ ونبن ^{۱۱}	سخنگوی وزیر امور خارجه	۲۰۲۰-۲۰۲۳
۱۲	هووا چونینگ ^{۱۲}	سخنگوی وزیر امور خارجه	۲۰۱۹-۲۰۲۳
۱۳	لیو جیانچائو ^{۱۳}	سخنگوی وزیر امور خارجه	۲۰۰۶-۲۰۰۹

¹ Hu Jintao; (胡锦涛)

² Xi Jinping; (习近平)

³ Wen Jiabao; (温家宝)

⁴ Li Zhaoxing (李肇星)

⁵ Yang Jiechi; (杨洁篪)

⁶ Wang Yi (王毅)

⁷ Qin Gang (秦刚)

⁸ Vank Kwang (孔泉)

⁹ Zhang Yesui (张业遂)

¹⁰ Ma Zhaoxu (馬朝旭)

¹¹ Wang Wenbin (王文斌)

¹² Hua Chunying (华春莹)

¹³ Liu Jianchao (刘建超)

تحلیل کنش‌های گفتاری رهبران چین در بحران هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران

۲۰۱۰-۲۰۱۶	سخنگوی وزیر امور خارجه	هونگ لی ^۱	۱۴
۲۰۱۹-۲۰۲۳	سخنگوی وزیر امور خارجه	ژائو لیجیان ^۲	۱۵
۲۰۲۳-۲۰۲۲	سخنگوی وزیر امور خارجه	مائو نینگ ^۳	۱۶
۲۰۱۳-۲۰۱۰	نماینده چین در سازمان ملل	لی بائودونگ ^۴	۱۷
۲۰۱۸-۲۰۲۳	نماینده چین در سازمان ملل	لی سونگ ^۵	۱۸
۲۰۰۸-۲۰۰۳	نماینده دائم چین در شورای امنیت سازمان ملل متحد	وانگ کوانگیا ^۶	۱۹
۲۰۲۰-۲۰۱۶ ۲۰۲۳-۲۰۲۰	سخنگوی وزیر امور خارجه معاون نماینده دائم چین در سازمان ملل	کنگ شوانگ ^۷	۲۰
۲۰۱۵-۲۰۱۸	مدیر کل اداره کنترل تسلیحات وزارت امور خارجه چین	وانگ کان ^۸	۲۱
۲۰۲۲-۲۰۲۰ ۲۰۲۲-۲۰۲۳	مدیر کل اداره کنترل تسلیحات در وزارت امور خارجه چین سفیر چین در اتحادیه اروپا	فو کنگ ^۹	۲۲
۲۰۱۹-۲۰۲۳	سفیر چین در سازمان ملل	ژانگ جون ^{۱۰}	۲۳

منبع: نویسندگان

¹ Hong Lei (洪磊)

² Zhao Lijian (赵立坚)

³ Mao Ning (毛宁)

⁴ Li Baodong (李保东)

⁵ LI Song (李松)

⁶ Wang Guangya (王光亚)

⁷ Geng Shuang (耿爽)

⁸ Wang Qun (王群)

⁹ Fu Cong (福康)

¹⁰ Zhang Jun (张军)

۵- کنش‌های گفتاری امنیتی زدا از سوی مقامات جمهوری خلق چین

زیرطبقه	گویه
انرژی صلح‌آمیز هسته‌ای حق ایران است	«استفاده صلح‌آمیز از انرژی هسته‌ای حق ایران است» (Jiabao, Mehr news agency,) 15/01/2007.
	«چین به حق ایران برای استفاده صلح‌آمیز از انرژی هسته‌ای احترام می‌گذارد و آن را به رسمیت می‌شناسد» (Guangya, 24/03/2007).
	«چین عقیده دارد که ایران حق استفاده صلح‌آمیز از انرژی هسته‌ای را داراست» (Jie Chi,) 17/11/2007.
	«چین انرژی صلح‌آمیز هسته‌ای را حق ایران می‌داند» (Jintao, 06/09/2008).
	«چین از موضع هسته‌ای جمهوری اسلامی و برخورداری ایران از انرژی صلح‌آمیز هسته‌ای حمایت می‌کند» (Kwang, 03/06/2009).
	«معتقدیم که ایران به‌عنوان یک کشور مستقل، حق توسعه صلح‌آمیز انرژی هسته‌ای را دارد» (Yesui, 2010/03/30).
	«کنار گذاشتن استانداردهای دوگانه در معاهده منع گسترش تسلیحات هسته‌ای سنگ بنای رژیم بین‌المللی عدم اشاعه هسته‌ای است و در رسیدن به آن نقش حیاتی دارد» (Jun, 30/06/2022).
«چین از ایران در حفظ حقوق و منافع مشروع خود حمایت خواهد کرد» (Wang Yi,) 17/03/2022.	

تحلیل کنش‌های گفتاری رهبران چین در بحران هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران

«معتقدیم تحریم‌ها هدف نیستند و نمی‌توانند مشکل را به‌طور اساسی حل کنند» (Jianchao, 24/12/2006).

«چین به دنبال یک‌راه حل دیپلماتیک برای مسئله هسته‌ای ایران بوده و با تحریم مخالف است... آنچه مسلم است اینکه چین با تحریم ایران در ارتباط با برنامه هسته‌ای مخالف است» (Jiechi, 03/16/2010).

«چین از تحریم‌های جدید علیه تهران که واشنگتن خواستار آن شده است، حمایت نمی‌کند» (Yesui, 30/03/2010).

«چین همواره با استفاده و تهدید به توسل به‌زور مخالف بوده و فشار بیش‌ازحد و تحریم‌های جدید علیه ایران را تأیید نمی‌کند؛ برخی کشورها تحریم‌های یکجانبه را اتخاذ می‌کنند و خودسرانه دامنه تحریم‌ها را گسترش می‌دهند و به حقوق و منافع مشروع دیگر کشورها لطمه می‌زنند، چین قاطعانه با این امر مخالف است» (Min, 06/03/2013).

«پکن همواره مخالفت خود را با تحریم‌های یکجانبه آمریکا اعلام کرده است» (Kang, 07/11/2018).

«آمریکا تحریم‌های ایران را لغو کند و به مسیر صحیح اجرای برجام بازگردد» (Zhao Shi, 02/12/2019).

«برای بازگشت به برجام، برداشتن تحریم‌های ایران اولین چیزی است که طبیعتاً [آمریکا] باید انجام دهد» (Yi, 11/6/2021).

«پکن همواره با تحریم‌های غیرقانونی و غیرقابل توجیه یکجانبه آمریکا مخالف بوده است. ما از طرف آمریکایی می‌خواهیم که رویه نادرست توسل به تحریم‌ها را در هر مرحله کنار بگذارد» (Lijian, 08/07/2022).

«چین از لغو تحریم‌ها وضع‌شده علیه ایران حمایت می‌کند» (Ning, 18/10/2023).

تحریم‌های یکجانبه آمریکا علیه ایران مورد تأیید چین نیست

«حل مسئله هسته‌ای ایران از طریق مذاکرات دیپلماتیک بهترین انتخاب و به نفع همه طرف‌ها است. چین امیدوار است که همه طرف‌ها صبور باشند، خویشان‌دار باشند، به انعطاف‌پذیری خود ادامه دهند» (Zhaoxing, 22/09/2006).

«چین از همه طرف‌های ذی‌ربط می‌خواهد به انجام تلاش‌های دیپلماتیک همه‌جانبه، ترویج ازسرگیری مذاکرات در اسرع وقت و جستجوی راه‌حل بلندمدت و جامع ادامه دهند» (Jianchao, 24/12/2006).

«چین خواستار استفاده از دیپلماسی برای حل مسئله هسته‌ای ایران است» (Jintao, 06/09/2008).

«ما طرفدار حل مسالمت‌آمیز پرونده هسته‌ای ایران از طریق تلاش‌ها و مذاکرات سیاسی و دیپلماتیک هستیم» (Guangya, 24/03/2007).

«حل و فصل مسالمت‌آمیز پرونده هسته‌ای ایران از طریق مذاکرات دیپلماتیک به نفع مشترک جامعه بین‌المللی از جمله چین و ایالات متحده است و امید است که طرف‌های ذی‌ربط بتوانند با تلاش‌های دیپلماتیک به کار سخت خود برای ایجاد شرایط برای ازسرگیری مذاکرات ادامه دهند و روند گفتگو را حفظ کند» (Jiechi, 04/12/2007).

«چین بر حل و فصل این موضوع [مسئله هسته‌ای ایران] از راه‌های دیپلماتیک و مذاکره تأکید دارد» (Kwang, 03/06/2009).

«چین در روند رسیدگی به موضوع هسته‌ای ایران در سال‌های اخیر ارتباط نزدیک و خوبی با همه طرف‌ها از جمله ایران داشته است. چین مایل است این کار را در آینده ادامه دهد» (Gang, 10/06/2010).

«مذاکرات با ضمانت اجرای لغو تحریم‌هایی که اقتصاد ایران را تحت فشار قرار داده انجام می‌شد» (Yi, 16/2/2015).

«چین به برقراری ارتباط با همه طرف‌های ذی‌ربط از جمله ایران و ایفای نقش سازنده در مذاکرات ادامه می‌دهد تا به یک توافق جامع زود هنگام با عدالت، تعادل، منافع متقابل و نتایج برد-برد دست یابد» (Xi Jinping, 23/04/2015).

«چین همواره طرفدار حل مسئله هسته‌ای ایران از طریق ابزارهای سیاسی و دیپلماتیک بوده است» (Yi, 17/01/2016).

«همه طرف‌ها باید صادقانه به تعهدات خود عمل کنند و از برجام حمایت و آن را اجرا کنند» (Cong, 02/05/2017).

تحلیل کنش‌های گفتاری رهبران چین در بحران هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران

«پکن همچنان به حل و فصل سیاسی و دیپلماتیک موضوع هسته‌ای ایران ادامه می‌دهد و از دیگر طرف‌های مذاکره‌کننده درخواست می‌کند که تلاش‌های فعالانه بیشتری برای این منظور انجام دهند» (Gang, 15/02/2023). «چین به مشارکت سازنده در مذاکرات برای از سرگیری اجرای توافق جامع در مورد موضوع هسته‌ای ایران ادامه خواهد داد» (Kwang, 09/02/2022).	
«برنامه جامع اقدام مشترک یک توافق بین‌المللی است که از طریق مذاکرات سخت طولانی مدت توسط گروه ۵+۱ و ایران منعقد شده و توسط شورای امنیت سازمان ملل متحد تأیید شده است بنابراین کشورها باید به آن عمل کنند» (Cong, 02/05/2017). «توافق جامع در مورد موضوع هسته‌ای ایران دستاورد مهم چندجانبه‌گرایی است که برای حفظ صلح و ثبات در خاورمیانه و سیستم بین‌المللی منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای مفید است و باید به‌طور مؤثر اجرا شود» (Jinping, 10/06/2017). «فشار شدید آمریکا عامل اصلی تنش کنونی بر سر موضوع هسته‌ای ایران است. از همه طرف‌ها می‌خواهیم که منافع کلی و بلندمدت را در نظر داشته باشند، خویشتن‌داری کنند، مشترکاً از برجام محافظت کنند و از تشدید تنش‌ها اجتناب کنند» (Shuang, 02/07/2019). «ایالات متحده به‌طور یکجانبه از توافق هسته‌ای ایران خارج شد و تحریم‌های یکجانبه علیه ایران را بازگرداند که علت اصلی بحران هسته‌ای کنونی ایران است. ما از آمریکا می‌خواهیم تحریم‌های یکجانبه غیرقانونی را کنار بگذارد و به مسیر درست پایبندی به توافق هسته‌ای ایران و قطعنامه‌های شورای امنیت بازگردد» (Jun, 01/07/2020). «خروج آمریکا از برجام و فشار حداکثری آن بر ایران، ریشه اصلی انحراف مسئله هسته‌ای ایران از مسیر درست و اصلی آن است. بازگشت آمریکا به توافق و ادامه تعهد به آن، راه درست برای کاهش تنش‌هاست» (Ying Hua, 22/12/2020). «ایالات متحده به‌عنوان مسئول بحران هسته‌ای ایران، باید با مسئولیت خود روبرو شود، اشتباه خود را یک‌بار برای همیشه اصلاح کند، هر چه زودتر تصمیم سیاسی بگیرد و اقدامات مشخصی برای پاسخگویی مثبت به خواسته‌های منطقی ایران انجام دهد» (Jun, 30/06/2022).	آمریکا باید به فرایند مذاکرات برجام بازگردد

منبع: نویسندگان

۶- کنش‌های گفتاری امنیتی ساز از سوی مقامات جمهوری خلق چین

گویه	زیر طبقه
«چین بر تداوم گفتگوهای ایران با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و نمایندگان اروپایی تأکید دارد» (Jie Chi, 17/11/2007). «چین از حفظ نظام بین‌المللی منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای حمایت می‌کند بنابراین ایران همکاری خود را با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی تقویت کرده و پیشرفت‌های مثبتی داشته باشد» (Jianchao, 15/09/2007). «ما از اینکه طرف ایرانی به درخواست‌های آژانس و شورای امنیت پاسخ مثبت نداده است، احساس ناامیدی می‌کنیم. در چنین شرایطی، ما از شورای امنیت در انجام اقدامات بیشتر و مناسب برای ترغیب طرف ایرانی به تعلیق فعالیت‌های مرتبط با غنی‌سازی، به‌منظور بازگرداندن روند به مسیر مذاکرات، حمایت می‌کنیم» (Guangya, 24/03/2007). «چین از تهران خواسته است که پیشنهاد آژانس بین‌المللی انرژی اتمی شامل مبادله اورانیوم با غنای پایین ایران با سوخت هسته‌ای با درجه بالاتر را بپذیرد» (Yesui, 30/03/2010). «روز اجرای برجام دولت چین ۴ میلیون یوان به اجرای مأموریت‌های بازرسی مرتبط با برجام در سال ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶ آژانس بین‌المللی انرژی اتمی به ایران کمک کرد» (Yi, 17/01/2016). «ما از حل و فصل مسائل باقی‌مانده از طریق گفتگو و همکاری بین آژانس و ایران حمایت می‌کنیم» (Jun, 30/06/2022). «مفاد مرتبط قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل بایستی به‌صورت دقیق تفسیر شوند و به‌طور کامل به اجرا درآیند. این به مرجعیت و کارآمدی قطعنامه‌های سازمان ملل مربوط می‌شود» (Wenbin, 08/07/2023).	عدم همکاری ایران با آژانس بین‌المللی انرژی هسته‌ای نگران‌کننده است
«چین از حفظ سیستم بین‌المللی منع اشاعه هسته‌ای حمایت و با اشاعه سلاح‌های هسته‌ای در خاورمیانه مخالف است» (Zhaoxing, 22/09/2006). «چین همواره از حفظ نظام بین‌المللی منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای حمایت کرده و با اشاعه سلاح‌های هسته‌ای مخالف کرده است. امیدواریم قطعنامه با جدیت اجرا شود» (Jianchao, 24/12/2006). «چین به‌شدت مخالف توسعه و در اختیار داشتن سلاح‌های هسته‌ای ایران است. تهران حق ندارد از این فناوری برای تولید بمب استفاده کند» (Jiabao, Mehr news agency, 15/01/2007).	ایران نباید ساخت بمب هسته‌ای را پیگیری کند.

تحلیل کنش‌های گفتاری رهبران چین در بحران هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران

«چین همواره از مکانیسم بین‌المللی منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای حمایت کرده و با گسترش سلاح‌های هسته‌ای مخالفت کرده است. در حال حاضر، توسعه فعالیت‌های هسته‌ای ایران نگران‌کننده است» (Guangya, 24/03/2007). «ما همواره از حفظ اقتدار نظام بین‌المللی منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای و مخالفت با اشاعه سلاح‌های هسته‌ای دفاع کرده‌ایم» (Chinese Foreign Ministry Spokesperson, 4/3/2008). «چین با داشتن تسلیحات هسته‌ای ایران مخالف است» (Yesui, 2010/03/30). «قطعنامه ۱۹۲۹ شورای امنیت نه تنها موضع چین، بلکه نگرانی‌های جامعه بین‌المللی در مورد موضوع هسته‌ای ایران و انتظار جامعه بین‌المللی را منعکس می‌کند» (Gang, 10/06/2010). «هدف اصلی مذاکرات هسته‌ای، محدود کردن ظرفیت هسته‌ای ایران برای رفع هرگونه نگرانی برای ساخت بمب اتمی است» (Yi, 16/02/2015).	
«چین بارها گفته است که معتقد نیست تحریم‌ها راه اساسی برای حل مناقشه است و از ایران می‌خواهد امتیازاتی بدهد» (Yesui, 30/03/2010). «ما از جامعه بین‌المللی می‌خواهیم که به تلاش برای حل و فصل بلندمدت، جامع و مناسب موضوع هسته‌ای ایران ادامه دهد. قطعنامه ۱۹۲۹ شورای امنیت که به تازگی به تصویب رسیده نیز این موضوع را منعکس می‌کند. تصویب قطعنامه‌ها و اقدامات شورای امنیت سازمان ملل تنها برای تحریم نیست، بلکه برای بازگرداندن موضوع هسته‌ای ایران به مسیر مذاکره است. چین مایل است با طرف‌های مربوطه همکاری کند تا به کمک خود برای حل و فصل مناسب موضوع هسته‌ای ایران ادامه دهد» (Gang, 10/06/2010). «چین به‌عنوان یکی از اعضای دائم شورای امنیت سازمان ملل هرگز مسئولیت‌ها و تعهدات بین‌المللی خود را فراموش نکرده و در رسیدگی به مسائل مهم منطقه‌ای و بین‌المللی مشارکت فعال داشته است. چین در لحظات پایانی مذاکرات هسته‌ای ایران قاطعانه از هنجارهای اساسی حاکم بر روابط بین‌الملل محافظت کرده است به طوری که نقش مثبتی در انعقاد توافق بین ۵+۱ و ایران ایفا کرده است» (Yi, 16/12/2013). «در طول روند مذاکرات بر سر موضوع هسته‌ای ایران، چین و ایالات متحده ارتباطات و هماهنگی نزدیکی را انجام داده‌اند» «چین به همکاری سازنده با همه طرف‌ها از جمله ایالات متحده برای تضمین اجرای توافق جامع و تصمیم شورای امنیت سازمان ملل ادامه خواهد داد» (Jinping, 21/05/2015).	چین در بحران هسته‌ای ایران با دیدگاه شورای امنیت بین‌المللی همراه است

نشریه علمی بحران پژوهی جهان اسلام

«تمرکز و نقطه شروع ما همیشه انجام مسئولیت‌ها و تعهدات بین‌المللی خود، تحکیم نظام بین‌المللی منع اشاعه هسته‌ای و حفظ صلح و ثبات بین‌المللی و منطقه‌ای بوده است» (Yi, 17/01/2016). «از زمان دستیابی به توافق هسته‌ای ایران، چین همواره متعهد به حفظ اعتبار قطعنامه‌های شورای امنیت و حفظ اثربخشی توافق هسته‌ای ایران بوده است. شورای امنیت باید با جدیت مسئولیت‌های تاریخی خود را به دوش بکشد، و در کنار حقوق بین‌الملل بایستد» (Jun, 01/07/2020). «چین در موضوع هسته‌ای ایران خواستار حفظ رژیم عدم اشاعه و صلح و ثبات در خاورمیانه است» (Wenbin, 14/12/2020).	ایران ممکن است بر خلاف امنیت جهانی اقدام کند
«موضوع هسته‌ای ایران بسیار پیچیده است و جنبه‌های مختلف را در برمی‌گیرد و جزئیات فنی زیادی را در برمی‌گیرد و نیازمند کارشناسان بسیاری برای انجام محاسبات دقیق است» (Yi, 25/11/2014). «اگر ایران بیش‌ازحد تحت فشار قرار گیرد، ممکن است با توسعه سلاح‌های هسته‌ای از طریق ابزارهای منصفانه یا ناپاک، امنیت خود را تقویت کند که برای صلح بین‌المللی زیان‌بار خواهد بود» (Hong, 19/04/2014). «چین حاضر است با همه طرف‌ها همکاری کند تا تلاش‌های بی‌وقفه برای جلوگیری از گام‌های بعدی اجرای برجام و کمک‌های جدید به ارتقای حاکمیت و امنیت جهانی انجام دهد» (Jinping, 02/04/2014). «حفظ مستمر یکپارچگی و جدیت برجام برای تحکیم رژیم بین‌المللی عدم اشاعه تسلیحات هسته‌ای، ارتقای صلح و ثبات در خاورمیانه و پرداختن به سایر موضوعات کانون امنیت بین‌المللی از طریق ابزارهای سیاسی و دیپلماتیک مفید است» (Qun, 11/04/2018). «چین با همه طرف‌ها برای ادامه اجرای مداوم برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ و پیشبرد حل‌وفصل سیاسی و دیپلماتیک موضوع هسته‌ای ایران همکاری خواهد کرد» (Lijian, 19/10/2020). «چین خواستار حفظ و اجرای مؤثر توافق برجام؛ حفظ چندجانبه‌گرایی و اقتدار شورای امنیت و حفاظت از رژیم بین‌المللی عدم‌اشاعه هسته‌ای است» (Jun, 30/06/2022).	

منبع: نویسندگان

۷- ارزیابی کنش‌های گفتاری امنیتی ساز و امنیتی زدای چین در بحران

هسته‌ای ایران

رهبران چین با تأکید بر تجربه این کشور از بدرفتاری کشورهای غربی همواره ادعا می‌کنند که سیاست خارجی چین صلح‌آمیز است و هرگز کسی را تهدید نخواهد کرد. این اندیشه، بیانیه‌های رسمی و نیمه‌رسمی حزب کمونیست چین را فراگرفته و با وجود گذشت چندین دهه از انقلاب چین همچنان ترویج می‌شود (Zhang, 2013: 311). جمهوری خلق چین این دیدگاه را تقویت می‌کند که رهبری آن با فضیلت است و می‌تواند به تعبیر شی‌جی‌پینگ، «جامعه‌ای با آینده‌ای مشترک برای بشریت ایجاد کند» (Pestana & Gomes, 2022:129-131).

با این وجود تحلیل محتوای کنش‌های گفتاری رهبران چین نشان می‌دهند رهبران و مقامات چینی در بحران هسته‌ای ایران اگر چه از یک سو بر مواضعی نظیر «داشتن انرژی صلح‌آمیز هسته‌ای حق ایران است» تأکید دارند و بر ضرورت همکاری و گفت‌گو برای حل مسئله هسته‌ای؛ اصرار ورزیده‌اند اما همزمان با دیدگاه امنیتی ساز کنشگران غربی نیز در شورای امنیت سازمان ملل متحد درباره ایران همسو هستند؛ به عنوان نمونه شی‌جی‌پینگ اظهار می‌دارد: «هیچ کشوری نباید از ما [چین] انتظار داشته باشد که میوه تلخی را که حاکمیت، امنیت و حاکمیت ما را تضعیف می‌کند، ببلعیم» (Zhang, 2015:9).

تحلیل کنش گفتاری اظهارات رهبران چین نشان می‌دهد این کشور در جریان بحران هسته‌ای ایران با وجود امنیت‌زدایی اندک و تعدیل قطعنامه‌ها در نهایت از قطعنامه‌های امنیت‌زای شورای امنیت سازمان ملل متحد برای اعمال تحریم علیه ایران حمایت کرد (Zhao & Liu, 2007: 605). لیو جیانچائو در مورد قطعنامه ۱۶۹۶ شورای امنیت رویکرد چین را این‌چنین تشریح می‌کند که «چین همواره از حفظ سیستم بین‌المللی منع اشاعه هسته‌ای حمایت کرده و با گسترش سلاح‌های هسته‌ای مخالف بوده است» (Jianchao, 31/07/2006) وانگ کوانگیا، نماینده چین در سازمان ملل متحد پس از تصویب قطعنامه ۱۷۳۷ در سال ۲۰۰۶ و رأی چین به این قطعنامه، تصریح می‌کند: «چین همواره از مکانیسم بین‌المللی منع اشاعه هسته‌ای حمایت کرده و با گسترش سلاح‌های هسته‌ای مخالف است... تحریم‌هایی که امروز به تصویب رسید فعالیت‌های هسته‌ای حساس به اشاعه و توسعه سیستم‌های حمل سلاح هسته‌ای را هدف قرار دادند و اگر ایران فعالیت‌های مرتبط با غنی‌سازی و

نشریه علمی بحران پژوهی جهان اسلام

باز فرآوری خود را تعلیق کند، از قطعنامه‌های مربوطه شورا تبعیت کند و الزامات آژانس بین‌المللی انرژی اتمی را برآورده کند، شورا تحریم‌ها را تعلیق و حتی خاتمه خواهد داد» وی همچنین در راستای حفظ نظم بین‌المللی موجود معتقد است: «چین آماده ادامه تلاش‌های مشترک با همه طرف‌های ذی‌ربط و کمک به حفظ صلح و ثبات بین‌المللی و منطقه‌ای^۱ می‌باشد.

وانگ گوانگیا در قطعنامه ۱۷۴۷ در سال ۲۰۰۷ با تکرار همین جملات مدعی می‌شود که «در حال حاضر، توسعه موضوع هسته‌ای ج.ا.ایران نگران‌کننده بود» و «از این که طرف ایرانی به درخواست‌های آژانس و شورا پاسخ نداده است، ناامید شده است» (Guangya, 2007). سخنگوی وزارت امور خارجه چین نیز در مورد قطعنامه ۱۸۰۳ که در سال ۲۰۰۸ به تصویب رسید و چین به آن رأی مثبت داد تصریح می‌کند که «چین امیدوار است که قطعنامه‌های شورای امنیت سازمان ملل متحد و آژانس بین‌المللی انرژی اتمی به‌طور کامل و با جدیت واقعی اجرا شوند» (Gang, 04/03/2008).

در قطعنامه ۱۸۸۷ شورای امنیت که در تاریخ ۲۴ سپتامبر ۲۰۰۹ مورد تصویب شورای امنیت قرار گرفت از ایران خواسته شده بود به قطعنامه‌های قبلی عمل کند. هوجین تائو رئیس‌جمهور چین در مورد رأی مثبت چین به این قطعنامه تصریح می‌کند «برای ایجاد جهانی امن‌تر برای همه، ما باید قبل از هر چیز تهدید جنگ هسته‌ای را حذف کنیم» (Jintao, 24/09/2009). در قطعنامه ۱۹۲۹ شورای امنیت، لی بائودونگ (نماینده دائم چین در سازمان ملل) اظهار داشت: «قطعنامه جدید در مورد موضوع هسته‌ای ایران که به‌تازگی توسط شورای امنیت به رأی گذاشته شده است، نشان‌دهنده نگرانی جامعه جهانی در مورد موضوع هسته‌ای ایران است و چین با نگرش جدی و سازنده در رایزنی درباره پیش‌نویس قطعنامه شرکت کرده است» (Baodong, 10/06/2010).

سرانجام، ترکیب اعضای تیم چینی حاضر در مذاکرات هسته‌ای منتهی به برجام نیز نشان‌دهنده اهمیت سیاست منع و اشاعه چین است به نحوی که حتی ون‌دی شرمین، نماینده ارشد آمریکا در مذاکرات هسته‌ای در دوره اوباما تصریح می‌کند: «رهبر تیم مذاکراتی چین معاون سیاسی وزارت خارجه نبود (معاون آن‌ها فقط در مواردی به مذاکرات سر زد) بلکه متخصصی در زمینه عدم اشاعه

¹ See 'UN Security Council passed resolution putting sanctions on Iran', Renmin Ribao, 25 Dec. 2006. China consistently supports the international nuclear nonproliferation regime and hopes to solve the Iranian nuclear crisis by peaceful means.

تحلیل کنش‌های گفتاری رهبران چین در بحران هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران

تسلیمات هسته‌ای با تیمی بزرگ بود و حتی وانگ یی وزیر خارجه چین در مواقعی که دیگر وزیران در مذاکرات حاضر بودند می‌آمد» (Sherman, 2021: 221).

نتیجه‌گیری

چین امروزه یکی از قدرت‌های جهانی است که به اعتقاد بسیاری در آینده جایگزین آمریکا به‌عنوان هژمونی می‌شود و بر این اساس شناخت دقیق اندیشه حاکم بر رفتار رهبران این کشور اهمیتی فراوانی برای منافع ملی ایران دارد. این مقاله با استفاده از آموزه‌های کنش‌گفتاری مبتنی بر امنیتی‌سازی و امنیت‌زدایی در نظریه مکتب کپنهاگ کوشید تا ضمن ارزیابی پنداشت رهبران چین در عین حال کنش‌های گفتاری آنان را نیز در قبال پرونده هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران ارزیابی کند. آموزه‌های نظریه مکتب کپنهاگ در این مقاله نشان داد که رهبران چین با توجه به زمینه فرهنگی خود که ریشه در اندیشه تیان‌شیا دارد، سیاست خیزش صلح‌آمیز را محور رفتار خود قرار داده‌اند و خیزش صلح‌آمیز چین که امروزه رهبران این کشور بر آن تأکید دارند اهدافی نظیر توسعه اقتصادی چین و احتیاط در موضع‌گیری‌ها و عملکردهای سیاسی این کشور در عرصه بین‌المللی را موجب شده است. در چنین شرایطی فهم دقیق مواضع رهبران جمهوری خلق چین در بحران هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران که به عنوان یکی از مهم‌ترین مسائل بین‌المللی شناخته می‌شود اهمیتی مضاعف دارد. به بیان دیگر فهم مواضع رهبران چین که هم به عنوان یکی از اعضای دائم شورای امنیت شناخته می‌شود و هم به عنوان یک کشور آسیایی و نزدیک‌ترین کشور به ایران در سال‌های اخیر مورد توجه بوده است، می‌تواند موجب برنامه‌ریزی‌های دقیق‌تر تصمیم‌سازان و تصمیم‌گیران در سیاست خارجی ایران باشد. مقاله برای دستیابی به این هدف با شیوه «تحلیل محتوای جهت‌دار» بر اساس آموزه‌های نظریه مکتب کپنهاگ، با تأکید بر مطالعه مفاهیم آشکار و پنهان در دیدگاه رهبران و مقامات دولت چین طی سال‌های ۲۰۲۳-۲۰۰۳ انجام داد ضمن شناسه‌یابی، خلاصه‌سازی و طبقه‌بندی کنش‌های گفتاری رهبران چینی این مواضع را در قالب دو موضع کلی امنیت‌ساز و امنیت‌زدا طبقه‌بندی و زیرطبقه‌های مرتبط با هر کدام از مواضع مذکور را بازسازی کرد. ارزیابی حاصل از این تحلیل نشان می‌دهد این کشور در بحران هسته‌ای ایران بر اساس داده‌های پژوهش بر صلح و همزیستی، همکاری، مذاکره، حفظ نظم و امنیت جهانی تأکید داشته است. زیر طبقه‌های

نشریه علمی بحران پژوهی جهان اسلام

انرژی صلح‌آمیز حق ایران است، مخالفت با تحریم‌های ایران و دعوت طرفین به همکاری و گفتگو، بعد از خروج آمریکا از برجام دعوت از آن برای بازگشت به آن، از جمله کنش‌گفتارهای امنیت‌زدا چین در این موضوع بوده است.

با وجود این کنش‌های گفتاری همراستا با منافع ملی جمهوری اسلامی ایران اما ارزیابی کنش‌های گفتاری امنیتی‌سازی چین نشان می‌دهد که شدت واژگان منفی در قبال بحران هسته‌ای ایران بیش از همسویی و همراستایی است. بر این اساس ملاحظه می‌شود پنداشت‌های اصلی و هسته مرکزی تفکر و عملکرد رهبران چین در عمل ولو با تفاوت‌هایی ملموس همراستا با مواضع طرف غربی تعریف شده است و در بحران هسته‌ای ایران، چین در واقع با غرب همگام بوده است به نحوی که سیاست منع و اشاعه سلاح‌های هسته‌ای را به‌عنوان خط قرمز خود تعریف می‌کند و قطعنامه‌های ۱۶۹۶، ۱۷۳۷، ۱۷۴۷، ۱۸۰۳ و قطعنامه ۱۸۳۵ شورای امنیت سازمان ملل متحد علیه برنامه هسته‌ای ایران، هیچکدام با توی دولت چین مواجه نشد. بر این اساس دیدگاه کلان رهبران چین نسبت به موضوع برنامه‌ای هسته‌ای ایران به گونه‌ای است که چین هیچ‌گاه در برابر خواست آمریکا در امنیتی کردن پرونده هسته‌ای ایران نایستاده است و در بهترین حالت امنیت‌زدایی اندکی را در قبال آن انجام داده است. بولتون در کتاب خود در مورد خروج آمریکا از برجام آورده است: «روز موعود، ترامپ ساعت هشت و نیم صبح به شی جین پینگ زنگ زد و درباره مسائل مختلف از جمله کره شمالی صحبت کرد. ترامپ گفت خیلی زود بیانیه‌ای را در مورد ایران تنظیم خواهد کرد و تقریباً مثل بچه‌ها گفت، آیا شی دوست دارد بداند که او می‌خواهد چه بگوید؟ شی گفت به نظر می‌رسد که ترامپ دلش می‌خواهد به او بگوید. ترامپ بعد از لحظه‌ای تردید گفت چون به شی اعتماد دارد، می‌گوید؛ و گفت می‌خواهد به برجام یک قرارداد بد است، خاتمه دهد و خواهیم دید چه اتفاقی خواهد افتاد. شی گفت این خبر را محرمانه نگه می‌دارد؛ و اضافه کرد که آمریکا موضع چین را می‌داند، یعنی شی قصد نداشت آن را به یک موضوع دوجانبه تبدیل کند» (Bolton, 2021:107).

آن‌چنان که این مقاله نشان داد بر اساس آموزه‌های نظری مکتب کپنهاگ، مشاهده می‌شود که رویکرد رسمی دولت جمهوری خلق چین در قبال برنامه هسته‌ای ایران طی مذاکرات موسوم به ۱+۵ راهبرد جمهوری خلق چین در قبال برنامه هسته‌ای ایران در نهایت مبتنی بر کنش‌های گفتاری امنیت‌ساز منطبق با گفتمان کلان خیزش صلح‌آمیز این کشور صورت‌بندی شده است و ضرورت

تحلیل کنش‌های گفتاری رهبران چین در بحران هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران

حفظ و گسترش منافع سیاسی و تجاری چین در نظام بین‌المللی موجب شده است که رهبران این کشور جهت‌گیری دوگانه اما قابل پیش‌بینی را در قبال برنامه هسته‌ای ایران داشته باشند که طی آن کنش گفتارهای امنیت‌ساز بر عناصر امنیت‌زدا برتری داشته است.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان، مقاله پیش‌رو فاقد هر گونه تعارض منافع بوده است.

Translated References to English

- Austin, J.L. (1975). Urmson, J. O.; Sbisà, Marina. (eds.). How to do things with words (2nd ed.). Harvard University Press.
- Barabantseva, E. (2009). Change vs. order: Shijie meets Tianxia in China's interactions with the world. *Alternatives*, 34(2), 129-155.
- Bassiri Tabrizi, A., Kienzle, B. (2020). The High Representative and directores in European foreign policy: the case of the nuclear negotiations with Iran. *European security*, 29(3), 320-336.
- Behrang, F. (2012). US Foreign Policy Interests and Iran's Nuclear Program (Doctoral dissertation, University of Saskatchewan).
- Bolton, J. (2020). *White House Diary (Ataq Afaqaz)*. translated by Saeed Kalati, first edition, Tehran: Third Edition. [In Persian]
- Braun, V., Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101.
- Buzan, B., Wæver, O. (1997). Slippery? Contradictory? Sociologically untenable? The Copenhagen school replies. *Review of International Studies*, 23(02), 241-250.
- Buzan, B., Wæver, O., de Wilde, J. (1998). *Security: A new framework for analysis*. Lynne Rienner Publishers.
- Buzan, B., Ole, W., Jaap, W. (1998). *Security: A New Framework for Analysis*. Boulder: Lynne Rienner.
- Callahan, W.A. (2007). Tianxia, empire and the world: Soft power and China's foreign policy discourse in the 21st century. *British Inter-University China Centre Working Paper Series*, 1(2).
- Cha, T. (2018). Competing visions of a postmodern world order: the Philadelphian system versus the Tianxia system. *Cambridge Review of International Affairs*, 31(5), 392-414.
- Chinese Foreign Ministry Spokesperson. (2008). Foreign Ministry Spokesperson Qin Gang held a regular press conference on March 4, 2008, available at: https://www.fmprc.gov.cn/web/gjhdq_676201/gj_676203/yz_676205/1206_677172/fyrygth_677180/200803/t20080304_9306777.shtml. [In China]
- Cong, F. (2017). Statement by H.E. Mr. Fu Cong, Head of Chinese Delegation, Ambassador for Disarmament Affairs of the People's Republic of China at the General Debate in the First Session of the Preparatory Committee for the 2020 NPT Review Conference.
- Esmaeili, A.M., Zhang, Y. (2022). Identity, China's foreign policy and Iran's nuclear program. *Asian Journal of Middle Eastern and Islamic Studies*, 16(1), 46-61.

- Gang, C.H. (2023). Chinese Foreign Minister: Iran's nuclear issue requires diplomatic solutions, published in Fars news agency, available at: <https://www.farsnews.ir/news/14011126000227>. [In Persian]
- Gang, Q. (2010). On June 10, 2010, Foreign Ministry Spokesperson Qin Gang held a regular press conference, available at: http://nl.china-embassy.gov.cn/fyrth/201006/t20100610_2753954.htm. [In China]
- Garver, J.W. (2016). China and Iran: an emerging partnership post-sanctions.
- Guangya, W. (2007). Security Council Toughens Sanctions Against Iran, Adds Arms Embargo, available at: <https://press.un.org/en/2007/sc8980.doc.htm>.
- Guangya, W. (2007). Explanatory Remarks by Permanent Representative of China to the UN Ambassador Wang Guangya at the Security Council after Taking Vote on Draft Resolution on Sanctions Against Iran, available at: http://un.china-mission.gov.cn/eng/hyyfy/200703/t20070324_8399112.htm.
- Haley, N.R. (2019). With all due respect: Defending America with grit and grace. St. Martin's Press.
- Hamid, M.A. (2021). Is the JCPOA-2015 deal a solution to Iran's nuclear crisis?
- Hanau Santini, R. (2010). European Union discourses and practices on the Iranian nuclear programme. *European Security*, 19(3), 467-489.
- Hanjing, Y. (2015). The Iranian nuclear issue and the Obama administration's engagement policy. *Arab World Studies*, (4), 32-44. [In China]
- Hillary, C. (2010). Clinton Warns China on Iran Sanctions, available at: <https://www.nytimes.com/2010/01/30/world/asia/30diplo.html>.
- Hong, Z. (2014). China's Dilemma on Iran: between energy security and a responsible rising power. *Journal of Contemporary China*, 23(87), 408-424.
- Hongda, F. (2016). The political environment and response of China in promoting the "Belt and Road" strategic initiative in Iran. *West Asia and Africa*, 2, 49-64. [In China]
- Hua, Ch.Y. (2020). the tweet of the Chinese official about the return of the United States to the JCPOA, published in the Ilna news agency, available at: <https://www.ilna.ir/>. [In Persian]
- Huysmans, J. (2006). The politics of insecurity: Fear, migration and asylum in the EU. Routledge.
- Jiabao, W. Mehr news agency. (2007). Mehr news agency; The peaceful use of nuclear energy is Iran's right, available at: <https://www.mehrnews.com/news/433138>. [In Persian]
- Jianchao, L. (2006). Foreign Ministry Spokesperson Liu Jianchao made a statement on the UN Security Council's adoption of the resolution on the Iranian nuclear issue, available at: https://www.fmprc.gov.cn/web/gjhdq_676201/gj_676203/yz_676205/1206_677172/fyrygth_677180/200612/t20061224_9306774.shtml. [In China]
- Jianchao, L. (2006). Foreign Ministry Spokesman Liu Jianchao's Comment on the Adoption of UN Security Council Resolution on the Iranian Nuclear Issue, available at: <http://capetown.china-consulate.gov.cn/>.
- Jianchao, L. (2007). Foreign Ministry Spokesperson Liu Jianchao answers questions at a regular press conference on November 15, available at: https://www.gov.cn/xwfb/2007-11/15/content_807018.htm. [In China]
- Jie chi, Y. (2010). Irena; China's Foreign Minister: We are against sanctions against Iran, IRNA news, available at: <https://www.irna.ir/news/8062257/>. [In Persian]
- Jie chi, Y. (2007). Foreign Ministry Spokesperson Qin Gang held a regular press conference on December 4, 2007, available at: https://www.fmprc.gov.cn/web/gjhdq_676201/gj_676203/yz_676205/1206_677172/fyrygth_677180/200712/t20071204_9306776.shtml. [In China]

- Jie Chi, Y. (2007). The Minister of Foreign Affairs of China emphasized Iran's nuclear right, published in Mehr News Agency, available at: <https://www.mehrnews.com/amp/586541/>. [In Persian]
- Jinping, X. (2016). Xi Jinping attended the leaders' meeting of the six-party mechanism on the Iranian nuclear issue; available at: http://adelaide.china-consulate.gov.cn/zgxw_2/201604/t20160402_61924.htm. [In China]
- Jinping, X. (2018). Xi Jinping held talks with Iranian President Rouhani, available at: https://www.mfa.gov.cn/web/gjhdq_676201/gj_676203/yz_676205/1206_677172/xgxw_677178/201806/t20180610_9306746.shtml. [In China]
- Jinping, X. (2015). China's Xi says will work with U.S. on implementing Iran nuclear deal available at: <https://www.reuters.com/article/us-iran-nuclear-china-usa-idUSKCN0PV0DZ2015072>.
- Jinping, X. (2015). Xi Jinping Meets with President Hassan Rouhani of Iran available at: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/topics_665678/2015zt/xjpdjstjxgsfwbfdnxyxylfdrhyhwlyh60znjhd/201504/t20150428_704902.html.
- Jintao, H. (06/09/2008), Hu Jintao, 6/9/2008, Use of peaceful nuclear energy is Iran's right, Mehr news agency, available at: <https://www.mehrnews.com/news/433138>. [In Persian]
- Jintao, H. (2009). Historic Summit of Security Council Pledges Support for Progress on Stalled Efforts to End Nuclear Weapons Proliferation, available at: <https://press.un.org/en/2009/sc9746.doc.htm>.
- Jun, Z. (2020). Chinese representative elaborated on China's position on the Iranian nuclear issue, available at: <https://m-xinhuanet-com./2020-07/01>. [In China]
- Jun, Z. (2022). Remarks by Ambassador Zhang Jun at the UN Security Council Briefing on the Iranian Nuclear Issue, available at: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjb_663304/zwjg_665342/zwbd_665378/202207/t20220701_10713281.html. [In China]
- Kang, L. (2018). the spokesperson of the Chinese Foreign Ministry on Friday once again emphasized the country's opposition to unilateral US sanctions against Iran, Al-Alam Network, in : <https://fa.alalam.ir/news/3716601/>. [In Persian]
- Kerry, J. (2021). Every Day Is Extra, translated by Ali Mojtahedzadeh, 4th edition, Tehran: Parse Publications. [In Persian]
- Khanalizadeh, M., Nabavizadeh, S.V., Namazi. (2022). On the other side of the table, 5th edition, Tehran: Marafet Library Publishing. [In Persian]
- Kissinger, H.A. (2013). China, translated by Hossein Rasi, 1st edition, Tehran: Farhang Masazer Publications. [In Persian]
- Kwang, V. (2009). The Deputy Minister of Foreign Affairs of China: The use of nuclear energy is Iran's inalienable right, published in the Islamic Republic News Agency at the Internet address, available at: <https://www.irna.ir/news/9297522>. [In Persian]
- Kwang, V. (2022). China's support to Iran in continuing its efforts to resolve the nuclear issue through negotiations, available at: <https://www.irna.ir/news/84644552>. [In Persian]
- Li, B. (2010). The Security Council approved the resolution imposing sanctions against Iran and China said, available at: <https://news.sina.com.cn/c/2010-06-10/021520445783.shtml>.
- Lijian. Z. (2020). Foreign Ministry Spokesperson Zhao Lijian's Regular Press Conference on October 19, 2020, available at: http://laoag.china-consulate.gov.cn/eng/fyrth/202010/t20201019_5102171.htm. [In China]
- Liru, C. (2012). Peaceful Rise: China's Modernisation Trajectory. The International Spectator, 47(2), 14-17.

- Min, W. (2013). Deputy Permanent Representative to the United Nations Wang Min: China does not support excessive pressure on Iran and the adoption of new sanctions, available at: <https://news.un.org/>
- Mousaviyan, S.H. (2014). The Narrative of the Iran Nuclear Crisis (Unsaid by a Diplomat), First Edition, Tehran: Tisa Publications. **[In Persian]**
- Nader, A., Harold, S.W. (2012). China and Iran: Economic, Political, and Military Relations.
- Ning. M. (2023). Arman meli; We support the lifting of sanctions on Iran, available at: <https://www.armanmeli.ir/>. **[In Persian]**
- Obama, B. (2020). The Promised Land, translated by Mohammad Memarian, third edition, Amirkabir Publications. **[In Persian]**
- Pestana, L., Gomes, N. (2022). China's tianxia and foreign policy in the pandemic context. *Janus. Net e-journal of International Relations*, 13, 123-140.
- Pieper, M. (2017). The transatlantic dialogue on Iran: the European subaltern and hegemonic constraints in the implementation of the 2015 nuclear agreement with Iran. *European Security* 26(1), 99-119.
- Pines, Y. (2000). "The one that pervades the all" in ancient chinese political thought: the origins of "the great unity" paradigm. *T'oung Pao*, 86(4), 280-324.
- Por, S.S. (2020). Tianxia: China's concept of international order. *Global Asia*, 15 (2), 44-50.
- Puranen, M. (2020). Warring states and harmonized nations: Tianxia theory as a world political argument. JYU dissertations.
- Qin, Y. (2016). A relational theory of world politics. *International studies review*, 18(1), 33-47.
- Qin, G. (2010). Foreign Ministry Spokesperson Qin Gang responded to reporters' questions on the new resolution adopted by the United Nations Security Council on the Iranian nuclear issue, available at: <https://www-mfa.gov-cn>. **[In China]**
- Qin, G. (2008). Foreign Ministry Spokesman Qin Gang Remarks on UN Security Council's Resolution on the Iranian Nuclear Issue, available at: http://lr.china-embassy.gov.cn/eng/fyrth/200803/t20080304_6267805.htm .
- Rouhani, H. (2011). National Security and Nuclear Diplomacy, 4th edition, Tehran: Strategic Research Center. **[In Persian]**
- Salehi, A.A., Ali Bakshi, H. (2016). a passage on the history of Ali Akbar Salehi's memoirs, first edition, Tehran: Ministry of Foreign Affairs Publications. **[In Persian]**
- Schweller, R.L., Pu, X. (2011). After unipolarity: China's visions of international order in an era of US decline. *International security*, 36(1), 41-72.
- Searle, J. R. (1969). *Speech acts*. Cambridge University Press.
- Shaoxian, L. (2015). Impact assessment of the comprehensive agreement on the Iranian nuclear issue. *West Asia and Africa*, 5, 4-18. **[In China]**
- Sherman, W. (2021). *without fear*, translated by Mohammad Jamshidi and Hafez Rostami, 8th edition, Tehran: Soroush Publications. **[In Persian]**
- Shuang, G. (07/02/2019), Ministry of Foreign Affairs answers questions on Iran's enriched uranium stockpile exceeding the limit stipulated in the comprehensive agreement, available at: https://www.gov.cn/xinwen/2019-07/02/content_5405420.htm. **[In China]**
- Soltani Nejad. A. & others. (2013), China's policy in Iran's nuclear conflict and factors influencing it. *Strategic Studies Journal*, No. 58, Winter 2013, pp. 143-170. **[In Persian]**
- Stritzel, H. (2007). Towards a theory of securitization: Copenhagen and beyond. *European Journal of International Relations*, 13(3), 357-383.
- Sun, D., Zhang, Y. (2016). Theory and practice of China's participation in the governance of the Iranian nuclear issue. *Arab World Studies*, (4), 3-19. **[In China]**
- Tarock, A. (2016). The Iran nuclear deal: winning a little, losing a lot. *Third World Quarterly*, 37(8), 1408-1424.

- Tingyang, Z. (2005). *Tianxia tixi: Shijie zhidu zhexue daolun* [The Tianxia system: A Philosophy for the World Institution]. Nanjing: Jiangsu jiaoyu chubanshe.
- Tong, Z. (2015). China and Iran on the nuclear issue, available at: <https://carnegieendowment.org/2015/02/02/zh-pub-58936>. [In China]
- Vuori, J.A. (2008). Illocutionary logic and strands of securitization: Applying the theory of securitization to the study of non-democratic political orders. *European Journal of International Relations*, 14(1), 65–99.
- Wæver, O. (1989). Security, the speech act. In *Analysing the Politics of a Word*. Research Training Seminar. Copenhagen.
- Wæver, O. (1995a). Identity, integration and security: Solving the sovereignty puzzle in E.U. studies. *Journal of International Affairs*, 48(2), 389–431.
- Wæver, O. (1995b). Securitization and desecuritization. In R. D. Lipschutz (Ed.), *On security* (pp. 46–76). Columbia University Press.
- Wæver, O. (1999). Securitizing sectors? *Cooperation and Conflict*, 34(3), 334–340.
- Wæver, O., Buzan, B., Kelstrup, M., Lemaitre, P. (Eds.). (1993). *Identity, migration and the new security agenda in Europe*. St. Martin's Press.
- Wang, Q. (2018). Director-General of the Department of Arms Control of the Foreign Ministry Wang Qun Attends the Opening Ceremony of Seminar on Civil Nuclear Cooperation under the JCPOA on the Iranian Nuclear Issue and Delivers a Speech, available at: https://www.fmprc.gov.cn/eng/gjhdq_665435/2675_665437/2818_663626/2820_663630/201804/t20180413_532576.html. [In China]
- Wenbin, W. (14/12/2020) «the world of economics; China's important request to America about JCPOA: <https://donya-e-eqtesad.com>. [In Persian]
- Wenbin, W. (2023). Mehr News Agency; China: We want the lifting of sanctions against Iran and the adherence of the West to the JCPOA, available at <https://www.mehrnews.com/news/5830365/>. [In Persian]
- Williams, M.C. (2003). Words, images, enemies: Securitization and international politics. *International Studies Quarterly*, 47(4), 511–531.
- Yang, L., Marginson, S., Xu, X. (2022). Thinking through the world: a tianxia heuristic for higher education. *Globalisation, Societies and Education*, 1-17.
- Yeophantong, P. (2013). Governing the world: China's evolving conceptions of responsibility. *Chinese Journal of International Politics*, 6(4), 329-364.
- Yesui, Z. (2010). China welcomes smoother U.S. ties, nudges Iran, available at: <https://www.reuters.com/article/us-china-usa-idUSTRE62T1BU20100330>.
- Yi, W. (2015). Wang Yi: China brings solutions and ideas to solve the Iranian nuclear issue, available at: https://www.fmprc.gov.cn/web/gjhdq_676201/gj_676203/yz_676205/1206_677172/xgxw_677178/201507/t20150703_9306718.shtml. [In China]
- Yi, W. (2022). Chinese Foreign Minister: We support Iran in defending its rights and interests, available at: <https://kuwait.mfa.gov.ir/portal/newsview/673778/>. [In Persian]
- Yi, W. (2013). Address by Foreign Minister Wang Yi at the Symposium: New Starting Point, New Thinking and New Practice 2013: China and the World, available at: https://www.fmprc.gov.cn/eng/wjb_663304/wjbz_663308/2461_663310/201312/t201312_18_468462.html. [In China]
- Yi, W. (2017). Foreign Minister Wang Yi accepts an interview with Xinhua News Agency on the "Implementation Day" of the Joint Comprehensive Plan of Action on the Iranian Nuclear Issue, available at: https://www.fmprc.gov.cn/ziliao_674904/zyjh_674906/201601/t20160117_9869787.shtml. [In China]

- Yi, W. (25/11/2016), Chinese Foreign Minister says progress in Iran nuclear talks lays foundation for final comprehensive agreement, available at: https://www.gov.cn/xinwen/2014-11/25/content_2782922.htm. [In China]
- Yi, W. (2015). China's foreign minister pushes Iran on nuclear deal, available at <https://www.reuters.com/article/us-iran-nuclear-china/chinas-foreign-minister-pushes-iran-on-nuclear-deal-idUSKBN0LK05Q20150216>.
- Yi, W. (2021). The lifting of sanctions on Iran is the first step that America should take, Kaihan, published at: <https://kayhan.ir/fa/news/219126>. [In Persian]
- Yonghui, L. (2016). Analysis of the Russian and Iranian nuclear issues. Russian, Eastern European and Central Asian Studies, (2), 36-49. [In China]
- Yu, L. (2020). China's Free Trade Area Strategy: An alternative avenue to China's "peaceful" rise?. The Social Science Journal, 57(2), 206-218.
- Zarif, M., others. (2021), (Book 1 of the Geneva Interim Agreement) The Secret of Surbeh Mehr; A great effort for the rights, security and development of Iran, first edition, Tehran: Information Publications. [In Persian]
- Zhang, F. (2010). The tianxia system: world order in a Chinese utopia. Global Asia, 4(4), 108-112.
- Zhang, F. (2013). The rise of Chinese exceptionalism in international relations. European Journal of International Relations, 19(2), 305-328.
- Zhang, J. (2015). China's new foreign policy under Xi Jinping: towards 'Peaceful Rise 2.0'?. Global Change, Peace & Security, 27(1), 5-19.
- Zhao Lijian. Z. (2022). Mehr News Agency; China opposes the illegal and unilateral US sanctions against Iran, available at: <https://www.mehrnews.com/news/5533335/>. (In Persian).
- Zhao Shi. M. (2019). China supports JCPOA, Iranian diplomacy, available at :<http://irdiplomacy.ir/fa/news/>. [In Persian]
- Zhao, T. (2005). Tianxia tixi: shijie zhidu zhaxue daolun (The Tianxia System: An Introduction to the Philosophy of a World Institution). Nanjing: Jiangsu jiaoyu chubanshe.
- Zhao, T. (2006). Rethinking Empire from a Chinese Concept 'All-under-Heaven'(Tian-xia), Social Identities, 12(1), 29-41.
- Zhao, T. (2009). A political world philosophy in terms of all-under- heaven (tian-xia) in Diogenes. No. 221. 5-18.
- Zhao, T. (2011). 天下体系: 世界制度哲学导论 (Tianxia system: an introduction for a world philosophy). Beijing: Renmin daxue chubanshe.
- Zhao, T. (2019). Redefining A Philosophy for World Governance. Singapore: Springer Nature.
- Zhao, T. (2019b). 天下观与新天下体系 (The concept of tianxia and the new tianxia system) in Zhongyang shehuizhuyi xueyuan xuebao. 2019. No 2.
- Zhao, T. (2021). All under heaven: The tianxia system for a possible world order (Vol. 3). Univ of California Press.
- Zhaoxing. L. (2006). Li Zhaoxing expounded his position at the general debate of the 61st UN General Assembly, available at: http://un.china-mission.gov.cn/zt/lld61/200609/t20060922_8360203.htm. [In Persian]